



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

# Demerwerkgroep



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

# Demerwerkgroep

Een samenwerking van de plaatselijke NP afdelingen gelegen in de Demervallei, van Diest tot Werchter.



# GRUP Demervallei en Laak

Openbaar onderzoek over het ontwerp GRUP 'Demervallei en Laak tussen Diest en Werchter'.

- De oppervlakte van het erfgoedlandschap in dit plan gedraagt 3,266 ha.
- Bezwaarschriften werden ingediend door verschillende betrokken afdelingen.
- Plan goedgekeurd door minister op 02/04/2021.

| Bestemmingscategorie                          | Voor     | Na       | Vershil  |
|-----------------------------------------------|----------|----------|----------|
| Wonen                                         | 35 ha    | 6 ha     | -29 ha   |
| Industrie                                     | 1 ha     | 0 ha     | -1 ha    |
| Recreatie                                     | 14 ha    | 1 ha     | -13 ha   |
| Reservaat en natuur                           | 1.360 ha | 2.491 ha | 1.131 ha |
| Bos                                           | 155 ha   | 22 ha    | -133 ha  |
| Overig groen                                  | 53 ha    | 92 ha    | 39 ha    |
| Landbouw                                      | 1592 ha  | 612 ha   | -980 ha  |
| Overige                                       | 94 ha    | 80 ha    | -14 ha   |
| GEN in overdruk                               | 1.415 ha | 2.458 ha | 1.043 ha |
| GENO in overdruk                              | 302 ha   | 0 ha     | -302 ha  |
| Totaal GEN/GENO in overdruk                   | 1.717 ha | 2.458 ha | 741 ha   |
| Natuurverweving in overdruk<br>boven landbouw | 0 ha     | 535 ha   | 535 ha   |

→ Momenteel grootste erfgoedlandschap van Vlaanderen



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

# SigmaPlan



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

# Sigma plan

Doel: Waterveiligheid verhogen en aan natuurherstel doen.



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep



**Sigmaplan**

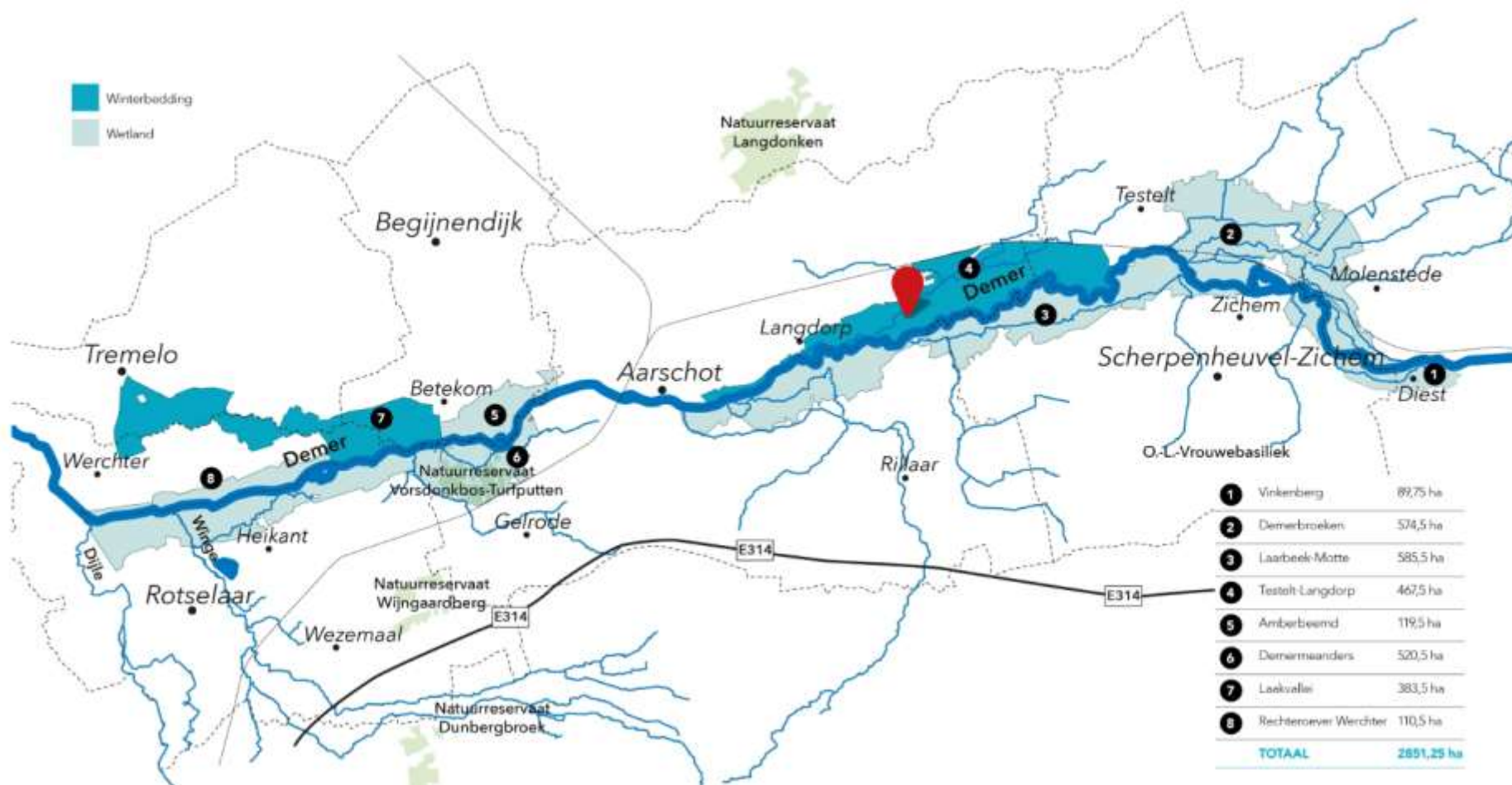
Contact Pers Scholen    NL EN 

Doen! Projecten Nieuws Verhalen Kalender Publicaties Video's Over het Sigmaplan

**Demervallei**

Demervallei Projectnieuws Verhalen Project Wat zijn de ingrepen? Publicaties





Projectkaart Sigma



## Demervallei

[Demervallei](#)[Projectnieuws](#)[Verhalen](#)[Project](#)[Wat zijn de ingrepen?](#)[Publicaties](#)[🏠](#) > [Projecten](#) > [Demervallei](#)

De gemeenten in de Demervallei halen geregeld het nieuws met overstromingen. Tegelijk wordt de natuur in de vallei bedreigd door verdroging in de zomerperiode. Het Sigmaplan wil de watersnood voorgoed verleden tijd maken, de bijzondere Demernatuur in ere herstellen en de vallei promoveren tot een recreatieve hotspot. Een als vanouds kronkelende Demer zal niet alleen overstromingen voorkomen, maar ook de band tussen rivier, natuur en recreanten op een bijzondere manier versterken. Binnen enkele jaren kun je de hier aanwezige bevers nóg beter spotten en naar hartenlust de Demeroevers verkennen vanuit je kano of kajak.







## Demervallei

[Demervallei](#)[Projectnieuws](#)[Verhalen](#)[Project](#)[Wat zijn de ingrepen?](#)[Publicaties](#)[🏠](#) > [Projecten](#) > [Demervallei](#)

De gemeenten in de Demervallei halen geregeld het nieuws met overstromingen. Tegelijk wordt de natuur in de vallei bedreigd door verdroging in de zomerperiode. Het Sigmaplan wil de watersnood voorgoed verleden tijd maken, de bijzondere Demernatuur in ere herstellen en de vallei promoveren tot een recreatieve hotspot. Een als vanouds kronkelende Demer zal niet alleen overstromingen voorkomen, maar ook de band tussen rivier, natuur en recreanten op een bijzondere manier versterken. Binnen enkele jaren kun je de hier aanwezige bevers nóg beter spotten en naar hartenlust de Demeroevers verkennen vanuit je kano of kajak.







**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

Proefproject:  
Aansluiting meander  
Vinkenbergh  
04/2019





**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep



En toen kregen we dit...





**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep



En toen kregen we dit...

juli 2021



|            | WINTER                          | ZOMER                                                 |
|------------|---------------------------------|-------------------------------------------------------|
| Planten    | In rust                         | Volle groei en bloei, vol suikers                     |
| Zoogdieren | Jongen zelfstandig              | Jongen nog niet zelfredzaam                           |
| Vogels     | Jongen uitgevlogen, zelfstandig | Nog nesten aanwezig en/of jongen nog niet zelfredzaam |
| Insecten   | In rust                         | Voortplanting en afsterven                            |





**Zomeroverstroming ok indien het water:**

1. Niet te hoog komt 
2. Niet te lang blijft stil staan 
3. Zuiver is 



Conditiecheck zomeroverstroming 2021

**Zomeroverstroming ok indien het water:**

1. Niet te hoog komt 
2. Niet te lang blijft stil staan 
3. Zuiver is 



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep





## Recente overstroming: Natuurramp of ramp voor de natuur



De recente overstroming is een natuurramp. Daar is iedereen het over eens. De ramp heeft voor heel wat materiële schade en enorm veel menselijk leed gezorgd.

Maar wat betekende het voor de natuur?

De naar lucht happende vissen zijn maar het zichtbare deel. Hoeveel dieren er ondertussen reeds gestorven zijn is niet te becijferen. En dit over een oppervlakte van naar schatting 10.000 ha, zijnde de Demervallei van ongeveer stroomafwaarts Spalbeek tot ter hoogte van Betekom. In deze strook werden de overstromingsgebieden (lees: natuurgebieden) ingeschakeld als wateropvang. Dit is echter zoals het trekken aan de noodrem.

De afgelopen jaren zijn er een aantal projecten en maatregelen opgestart, aanleg van opvangbekkens, hermeandering en dijkverlaging in het kader van het Sigmaplan e.d.

Bieden zij de oplossing of zijn het slechts 'end of the pipe' lapmiddelen? Daarvoor moeten we eerst kijken naar de oorzaak. De opwarming van het klimaat met meer voorkomende extreme weersomstandigheden is er één van. Maar een andere belangrijke oorzaak is hoe we ons hier tegen wapenen (of eerder niet), nl. het probleem van de verharding.

Hier is een brongerichte aanpak voor nodig, om het water stroomopwaarts te capteren. Als we kijken naar de evolutie in de woningbouw van de afgelopen 10 jaar, valt het enorm op hoeveel er systematisch verharding wordt aangebracht rond de woning. Er

wordt nauwelijks nog plaats gelaten voor een boom of een haag. Beton, klinkers op stabilisé, grind op ondoorlaatbare doek en dergelijke meer. Dit in combinatie met een hogere rioleringsgraad en daarbij maatregelen in de landbouwgebieden om het water er zo snel mogelijk weg te krijgen maakt het plaatje compleet. Om vervolgens dan in droge periodes gigantisch veel kostbaar grondwater op te pompen. Dan kan je toch wel concluderen dat we écht niet goed bezig zijn.





### Vaststellingen:

- Er is een enorme massa water van bovenstrooms op ons afgekomen. Water met allerlei vervuiling (overstorten van riolen e.d.) en veel slib afkomstig van uitgespoelde landbouwpercelen.
- De opvangbekkens bovenstrooms hadden onvoldoende capaciteit en het vullen en leeglaten had beter gekund. Deze opvangbekkens waren voorzien als noodrem om eens in de 20 jaar te gebruiken. Nu zijn ze bijna jaarlijks nodig.
- Het effect van het doorbreken van dijken was minimaal.
- De invloed van de reeds aangesloten meanders heeft voor een afremmend effect gezorgd, zodat van Aarschot tot Zichem, het waterpeil drastisch verhoogd werd.
- ...



### Noodzakelijke acties:

- Brongerichte aanpak, geen end-of-the-pipe oplossingen
- Bovenstrooms zoveel mogelijk en zo lang mogelijk het water vasthouden
- Acties ondernemen tegen de zware erosie in de landbouw
- Ontharden, om de rioolstelsels te ontlasten bij pieken, zodat de overstorten minder of niet meer in werking treden
- Ontharden om het water de kans te geven in de grond te trekken waar het valt (wat ook goed is voor de grondwateraanvulling)
- . . .



## SYMPOSIUM

### over waterbeheer en zomeroverstromingen

Welke plaats krijgen biodiversiteit en landschap  
in een verander(en)de Demervallei?

17/6

13u-16u45  
Diest



## Biodiversiteit en landschap in de Demervallei



**Symposium 17 juni 2022**  
in Begijnhof Diest

De Demervallei van Schulen tot Werchter is van oudsher bekend voor zijn jaarlijks weerkerende overstromingen. Winteroverstromingen weliswaar. Maar, sinds enkele jaren wordt de vallei ook door **zomeroverstromingen** getroffen. En de kans op grote neerslaghoeveelheden op korte tijd wordt alleen groter door de **klimaatverandering**. Er is dus geen tijd meer te verliezen: wat kunnen we doen om de neerslagpieken beter op te vangen? Hoe kunnen we de overstromingsgolven spreiden zonder de natuurgebieden als stortbekkens in te zetten?

### Programma

- 13u30** Wat zijn de belangrijkste uitdagingen in de Demervallei?  
Dr. Tobias Ceulemans (KUL)
- 13u50** Hydrologische extremen, klimaatverandering en -adaptatie in valleisystemen.  
Prof. Dr. Patrick Willems (KUL)
- 14u30** Effecten van zomeroverstromingen op biodiversiteit en het belang van natte natuur voor CO<sub>2</sub>-opslag. Prof. Dr. Rudy van Diggelen (UA)
- 15u10** Pauze
- 15u25** Sigma-maatregelen en Europese natuurwetgeving.  
Dries Verhaeghe (milieujurist Dryade vzw)
- 16u05** Wat zijn de conclusies?  
Dr. Tobias Ceulemans (KUL)
- 16u20** Slotwoord & netwerking



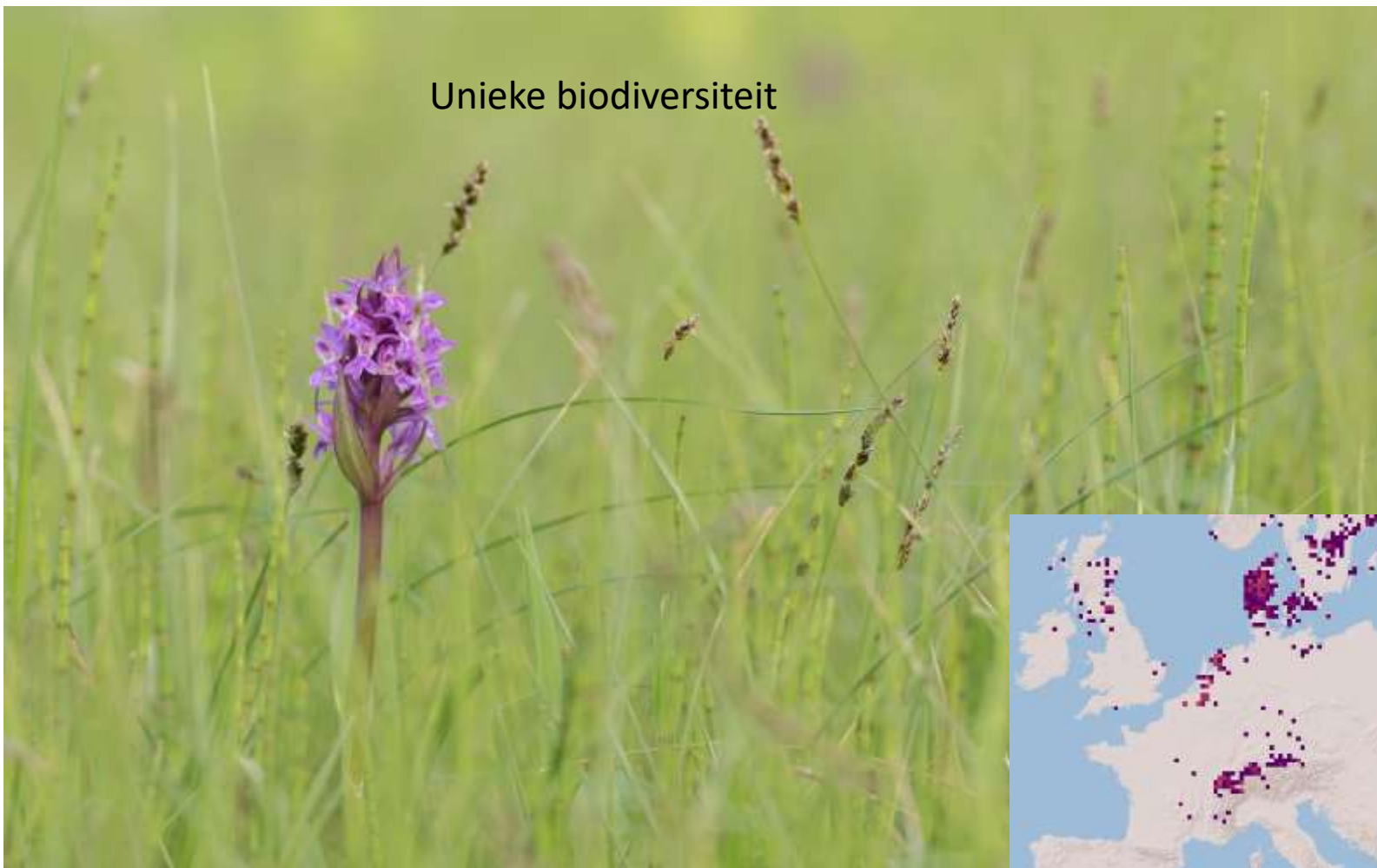
Natuurpunt  
Demerwerkgroep

**Schrijf in** via Symposium Demer: [www.natuurpunt.be/symposium-demervallei](http://www.natuurpunt.be/symposium-demervallei) en betaal 10 euro op rekeningnummer BE55 4529 221 4144 t.a.v. Natuurpunt Diest met vermelding "Symposium 17 juni"



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

Unieke biodiversiteit



ref. Uit de presentatie van Dr. Tobias Ceulemans





**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

Nog knelpunten in de riviervallei – gebrek aan natuurlijke structuur en ruimte



ref. Uit de presentatie van Dr. Tobias Ceulemans



Hoe dan nog natuurbehoud in deze nieuwe context?

## Conclusies

De tijd tikt genadeloos verder  
Klimaatverandering is een feit

Maatregelen zullen véél sneller moeten





# Klimaatadaptatie!

- ✓ Meer water opwaarts (langs bovenlopen, in afstroomgebieden, in bebouwd gebied) **ophouden, infiltreren en vertragen**
- ✓ Herstel natuurlijk functioneren **riviervalleien**
- ✓ **Groenblauwe oplossingen** als duurzame maatregelen
- ✓ Benut daarbij **koppelkansen met droogtebeheer, erosiebeheer, ...**
- ✓ Hemelwater- en droogteplannen
- ✓ Slimme **sturing** van het watersysteem
- ✓ Geactualiseerde en inge oefende **nood- en interventieplannen**
- ✓ Sensibilisering en verhogen **waterbewustzijn**, ook bij lokale besturen, architecten en projectontwikkelaars, ... ook rond gedeelte verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid





# Waar dan wel water te bergen?

In de haarvaten van het systeem !



<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/denderbekken/>





**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

Een toolbox vol mogelijkheden  
om juridisch af te dwingen

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Natuurdecreet
- Instandhoudingsmaatregelen
- Habitat toets
- ADC toets
- ...





Lopende zaken:

- Bodemsaneringsproject (VMM, OVAM, ANB en DVW). Is recent gestart in het gedeelte Zichem.



Lopende zaken:

- Bodemsaneringsproject (VMM, OVAM, ANB en DVW). Is recent gestart in het gedeelte Zichem.
- Aanvraag omgevingsvergunning voor werken in Testelt en Zichem (hermeandering) => bezwaarschrift ingediend





Lopende zaken:

- Bodemsaneringsproject (VMM, OVAM, ANB en DVW). Is recent gestart in het gedeelte Zichem.
- Aanvraag omgevingsvergunning voor werken in Testelt en Zichem (hermeandering) => bezwaarschrift ingediend
- In de pijplijn: meanders 6 t.e.m. 9 + aanleg brug in Messelbroek



Lopende zaken:

- Bodemsaneringsproject (VMM, OVAM, ANB en DVW). Is recent gestart in het gedeelte Zichem.
- Aanvraag omgevingsvergunning voor werken in Testelt en Zichem (hermeandering) => bezwaarschrift ingediend
- In de pijplijn: meanders 6 t.e.m. 9 + aanleg brug in Messelbroek
- Niet binnen Sigma, maar evenzeer een actiepoint: aanleg fietspad en verhogen dijk tussen Zichem en Testelt



## Demervallei

[Demervallei](#)[Projectnieuws](#)[Verhalen](#)[Project](#)[Wat zijn de ingrepen?](#)[Publicaties](#)[🏠](#) > [Projecten](#) > [Demervallei](#)

De gemeenten in de Demervallei halen geregeld het nieuws met overstromingen. Tegelijk wordt de natuur in de vallei bedreigd door verdroging in de zomerperiode. Het Sigmaplan wil de watersnood voorgoed verleden tijd maken, de bijzondere Demernatuur in ere herstellen en de vallei promoveren tot een recreatieve hotspot. Een als vanouds kronkelende Demer zal niet alleen overstromingen voorkomen, maar ook de band tussen rivier, natuur en recreanten op een bijzondere manier versterken. Binnen enkele jaren kun je de hier aanwezige bevers nóg beter spotten en naar hartenlust de Demeroevers verkennen vanuit je kano of kajak.





## Onze strijdpunten:

- ***1. 'Natuurlijkheid' en 'meewerken met natuur' binnen historisch/landschappelijke contouren moet effectief het leidmotief zijn voor alle voorgestelde ingrepen. En dus moeten ook harde infrastructures, onderhoudswegen, verhardingen en dergelijke zoveel mogelijk vermeden worden.***





## Onze strijdpunten:

- *2. het plan en de principes van de dwarsdijken (tbv waterberging) moeten grondig uitgeklaard worden: zoals die van de Mottestraat te Rillaar die ofwel verplaatst, ofwel verlaagd moet worden, afhankelijk van overstromingsdiepte en -bereik van de extra waterberging. Onderzoeken van een evenwaardige berging op kant Langdorp. Alleszins geen verhoogde dijk met 'wachtbekkenfunctie' van de Keet in Messelbroek (ANB gaat expertise bij Piet De Becker van het INBO navragen).*



## Onze strijdpunten:

- ***3. het 'ontdijken' van de Demer tussen Kerkendijk Messelbroek en Amerstraat Rillaar is een belangrijk voorgesteld pluspunt in dit Sigmaphan. Indien alle waterberging in de Keet moet gebeuren (alternatief voorstel van DVW) zou dat niet doorgaan. NP is echter vragende partij voor het verwijderen van de dijken. Het principe van geplande 'winterdijken' aan de aan te sluiten meandercluster 'monding Ossenbeek' is ons (nog) niet duidelijk.***



## Onze strijdpunten:

- ***4. de tracering van de hermeanderingen  
Hamerstraat te Zichem en monding Ossenbeek te  
Messelbroek moeten zo natuurvriendelijk mogelijk  
(dus met minimum aan steenslag, geotextiel enz)  
uitgetekend worden, ook zodanig dat ze maximaal  
als natuurlijke meanders kunnen fungeren ipv  
gefixeerde 'bochten' van de rivier...***



## Onze strijdpunten:

- *5. bijzondere aandacht moet gaan naar maatregelen die veengebieden en reliëfrijke terreinen van schadelijke (zomer)overstromingen kunnen vrijwaren, zie ook probematiek van de geplande dwarsdijken. Maar ook via aanpassing van enkele waterlopen (zoals nu met de Leydsgracht - Uilenkoploop in Zichem zal gebeuren) is dit bv prioritair door de kortsluiting van Moutlaak en Demer stroomopwaarts Vorsdonk te Gelrode. Zodanig dat in deze gebieden de voorgestelde maatregelen van 'Blue deal' meer optimaal kunnen uitgevoerd worden, zonder blijvende nefaste invloed van 'vervuilende en verdrogende' leigrachten.*





## Onze strijdpunten:

- ***6. Zavelbeemdenbrug en Kerkendijk Messelbroek:  
wij vragen een sobere, bescheiden constructie en  
aanleg in functie van wandelaars, fietsers en  
ruiters die zorgvuldig ingepast is in het landschap.  
Dus geen betonnen constructie en niet uitgerust  
om machines voor onderhoud e.d. doorgang te  
verlenen.***



## Onze strijdpunten:

- *7. Voor de recente (illegale?) werken aan het jaagpad tussen Hamerstraat Zichem en Dijk Testelt (langsheen Doodbroek) vragen wij herstel in oorspronkelijke staat.*



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

. . . en dan nu de voor ons belangrijke vraag:

**Krijgen wij van deze verenigingsraad van NPOB  
de goedkeuring en steun om met deze  
strijdpunten door te gaan?**



**Natuurpunt**  
Demerwerkgroep

